

УДК 37.1

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2020.211795>

Анатолій Вихрущ, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського

ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ПОЛЬЩІ (діти здорові та з особливими потребами)

Стаття присвячена актуальним питанням освітньої політики Польщі. Акцентовано увагу на значимості для України аналітичних документів рівня рапорту про інтелектуальний капітал. Підкреслена важливість наукового обґрунтування закономірностей розвитку освітніх систем, удосконалення законодавства, фінансування з розрахунку на одного учня. У статті зауважено, що як головний пріоритет виокремлено якість польської освіти. Як своєрідний епіграф використано два слова: "Добра школа". Це своєрідна філософія сучасної польської освіти. Доведено важливість інформаційної освіти, упровадження інновацій. Спеціальний конкурс передбачає вивчення учителями початкових шкіл основ програмування. Програма "Цифрова Польща" є прикладом для нашої країни. Заслуговує на увагу постійний моніторинг важливих для суспільства проблем і ефективна реакція на виклики. Повчальний досвід створення при Міністерстві освіти ради дітей і молоді, яка функціонує від 2016 р. Актуальною є практика дистанційного навчання, рекомендації для директорів шкіл, учителів, учнів, батьків, електронні підручники (e-підручники), лекції для кожного класу. Узагальнено досвід польських колег щодо роботи з дітьми з особливими потребами, особливості розвитку психологічної культури батьків.

Ключові слова: освіта; педагогіка; діти; батьки; психологічна культура; успіх; діти з особливими потребами.

Літ. 6.

*Anatoliy Vykhruhshch, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Head of the Ukrainian Language Department
Ternopil Ivan Horbachevskiy National Medical University*

EDUCATIONAL POLICY OF POLAND (healthy children and with special needs)

The article is devoted to the top issues of Polish educational policy. The emphasis has been made on the crucial role of analytical documents at the level of the report on intellectual capital for Ukraine. The importance of scientific substantiation of regularities of educational systems development, improvement of legislation, financing per one student is emphasized. The article notes that the quality of Polish education is highlighted as the main priority. There are two words used as a kind of epigraph: "Good school". This is a kind of modern Polish educational philosophy. The importance of information education and introduction of innovations has been proved. A special competition involves primary school teachers learning the basics of programming. The program "Digital Poland" can be concerned as a model for Ukraine as well. It is worth noting the constant monitoring of essential issues for society and effective response to challenges. It has been analyzed the instructive experience of establishing a council of children and youth at the Ministry of Education, which has been operating since 2016. The practice of distance learning, recommendations for school principals, teachers, students, parents, electronic textbooks (e-textbooks), lectures for each class are relevant materials to be learnt. In general the experience of Polish colleagues in working with children with special needs, the peculiarities of the development of psychological culture of parents have been summarized.

The analytical materials on the four components of intellectual capital i.e. human capital, structural capital, social capital, reputational capital are particularly important for the development of the national educational system. The emphasis is made on the constant comparison of all achievements of the other countries, the personal approach where a person from birth to old age is the main issue, successfully selected top priorities. It is given an objective assessment of the situation in the country, as well as logical, reasoned prognostic assessment of necessary changes. The most important problems include the children's health, the availability of preschool education, quality education that develops competence, training of capable teachers. The author stated an ineffective family policy, threat of poverty for children, poor health, low percentage of children at preschools, insufficient innovation potential of educational institutions, poor quality of education, insufficient level of teacher training, low number of modern didactic methods, lack of help to equalize opportunities at schools, absence of cooperation between school and parents, few "personalized systems of education" at schools as the crucial problems that need to be quickly resolved. Among the specific recommendations of improving the situation it was called a number of key priorities i.e. comprehensive and effective family policy, improving the quality of education labour market needs, the activity of

older people, the synergy of the world of science, business and culture, improving the quality of law, regular measurement of intellectual capital.

Keywords: *an education; pedagogy; children; parents; psychological culture; success; children with special needs.*

Постановка проблеми. Для ефективної відповіді на виклики ХХІ ст. важливо дотримуватися відомої тріади, яка характеризує закономірності будь-якого процесу і, врешті, є сутністю науки: опис явища, пояснення причин, передбачення розвитку подій. Компаративістика поступово наближається до рівня обов'язкової умови для науки і практики. Очевидно, в силу історичних причин, географічних умов, спільності багатьох проблем особливу зацікавленість викликає досвід Польщі. Уважний дослідник може зауважити, що низка проблем, над якими польські колеги розпочали системну роботу десятиліття тому, поступово стали, або в найближчому майбутньому стануть, пріоритетними для нашої країни. Достатньо згадати структуру унікального документа з красномовною назвою “Рапорт про інтелектуальний потенціал Польщі”, освітні законодавчі документи, фінансування з розрахунку на одного учня, студента, проблеми профілактики мобінгу і булінгу в школах, агресивну поведінку в Інтернеті (кібарагресія), залежність від віртуального середовища [4], допомогу дітям з аутизмом, розуміння суті проблеми гіперактивних дітей (ADHD), психологічну допомогу батькам дітей з інвалідністю [2], педагогіку творчості [5; 6], прородинну політику [1]. Це не применшує досягнень українських учених. Єдиною проблемою є те, що, за нашими спостереженнями, під час багаторічної викладацької роботи в польських вищих навчальних закладах, цей досвід так і не набув належної популяризації в Європі.

Аналіз основних досліджень. Україно-польська співпраця з кожним роком поглиблюється. Достатньо згадати докторські дисертації українських і польських учених: (О. Баніт, А. Василюк, О. Карпенко, Г. Кедровіч, К. Крашевські, Г. Ніколаї, В. Пасічник, Й. Шемпрух, Т. Яніцка-Панек).

На достатньому науковому рівні написані кандидатські дисертації (А. Вільчовська, М. Гавран, Й. Гайда, І. Даценко, Ю. Гришук, Л. Гриневиц, А. Євсюкова, О. Івашко, М. Кічула, І. Ковчина, Я. Когут, О. Кучай, Е. Лодзінська, В. Майборода, Л. Смірнова, Л. Юрчук та ін.).

На високому рівні проводяться науково-педагогічні читання з циклу “Розвиток української та польської освіти і педагогічної думки (XIX – ХХІ ст.)”, ініційовані кафедрою загальної та соціальної педагогіки Львівського національного університету імені Івана Франка.

Успішно функціонує міжнародна група дослідників, яка вивчає історичні закономірності суспільно-політичного життя в Галичині.

Наша ініціатива “100 подарунків для Івана Павла II” знайшла підтримку серед колег України і Польщі.

Мета статті – охарактеризувати основні аспекти розвитку сучасної польської освіти, узагальнити пріоритетні завдання в нормативних документах, дослідити перспективні форми допомоги батькам дітей з особливими потребами.

Виклад основного матеріалу. 10 липня 2008 р. у Варшаві, за прикладом інших країн (Швеція – 1999 р., Ізраїль – 2000 р., Тайвань – 2003 р., арабські країни – 2004 р.) опубліковано “Рапорт про інтелектуальний потенціал Польщі”. Дослідники підкреслили той факт, що вперше поняття “інтелектуальний капітал” використали економісти в 1969 р., і що цей напрям є вирішальним для успішного розвитку країни. На нашу думку, документи такого рівня можуть свідчити про ефективність державного управління. Адже вони, на основі глибокої аналітичної оцінки, визначають стратегію і тактику розвитку країни. Зауважимо, що група експертів підготувала документ за декілька місяців.

У передмові голова групи стратегічних радників М. Боні насамперед підкреслив здобутки країни в контексті досягнень розвинутих країн глобалізованого світу. Зауважимо, що як значне досягнення було названо шосте місце у світі за кількістю студентів на 10 тисяч населення. Чітко окреслено пріоритет – побудова суспільства знань, система цінностей, розвиток підприємництва і креативності. Закінчувалося лаконічне звернення до читачів оригінальним реченням: “Не марнуймо часу і шансів” [1, 5]. У 2020 р., коли лише на подолання епідемії уряд спрямував 10 млрд. злотих, можна стверджувати, що поставлена мета успішно виконується.

Розглянемо структуру і пріоритетні завдання документа. На жаль, не зовсім вдалим є визначення самого базового поняття. Інтелектуальний капітал країни розглядається як сукупність “нематеріальних активів людей, підприємств, суспільства, регіонів, інституцій і процесів, які відповідно використані можуть бути джерелом теперішнього і майбутнього добробуту країни”. Позаяк автори розглядають чотири компоненти інтелектуального капіталу:

“людський капітал”, структурний капітал, суспільний капітал, капітал репутаційну то, на нашу думку, неточність проявляється в тому, що до структури віднесені заклади освіти і науки, елементи інфраструктури, які, очевидно, є матеріальними активами. Документ має насамперед такі переваги. По-перше, постійна увага до порівняння усіх показників з досягненнями інших країн. По-друге, персоніфікований підхід, в центрі якого людина від народження до старості. По-третє, вдало вибрані головні пріоритети. По-четверте, об’єктивна оцінка ситуації в країні. По-п’яте, логічна, аргументована прогностична оцінка необхідних змін. Серед проблем виокремлено складну демографічну ситуацію, старіння суспільства, відставання від розвинутих країн за багатьма соціальними показниками. Зокрема, на думку експертів, для 26 % польських дітей у 2008 р. була загроза бідністю. Найкращі умови для дітей були створені в Швеції, Данії, Фінляндії, Німеччині [1, 34]. На жаль інформація щодо України відсутня. Як найважливіші проблеми, було названо здоров’я дітей, доступність дошкільної освіти (в окремих країнах усі діти мали можливість відвідувати дошкільні заклади), якісна освіта, яка розвиває компетентність, підготовка здібних учителів. Авторами рапорту було виокремлено 30 найважливіших проблем, які необхідно оперативно розв’язувати. Серед них – ефективна прородинна політика, загроза для дітей бідністю, низький рівень здоров’я, малий відсоток дітей у дошкільних закладах, недостатній інноваційний потенціал навчальних закладів, недостатня якість освіти, недостатній рівень підготовки вчителів, мала кількість сучасних дидактичних методів, школи не допомагають у вирівнюванні шансів, недостатня співпраця школи і батьків, надто мала кількість “персоналізованих систем навчання в школах” [1, 141]. Серед конкретних рекомендацій для поліпшення ситуації було виокремлено сім головних пріоритетів: комплексна і ефективна прородинна політика, підвищення якості навчання, спрямованість шкільництва на потреби ринку праці, активність старших людей, синергія світу науки, бізнесу і культури, підвищення якості права, регулярне вимірювання показників інтелектуального капіталу. Досвід наступних років довів, що ця програма неухильно і системно виконувалася. Розглянемо окремі приклади. Найбільш кардинальною програмою, яка викликала дискусії і всенародну підтримку, став документ 2016 р. з красномовною назвою “Родина 500 +”. Була проведена надзвичайно велика роз’яснювальна робота, починаючи від економічної доцільності

закінчуючи підручниками для органів місцевого самоврядування. Суть програми зрозуміла. На кожну другу і наступну дитину, кожного місяця, від народження до 18 років, незалежно від доходів, держава виплачує 500 злотих. Під час лекцій для польських студентів ми доводили певну некоректність такої ситуації, а, враховуючи особливості демографічної ситуації, стверджували, що належне фінансування буде надано і при народженні першої дитини. Прогноз справдився. Від 1 липня 2019 р. таку доплату родина отримує і на першу дитину. Ця допомога не оподатковується. У 2016 р. на цю програму з бюджету країни було спрямовано понад 17 млрд. злотих. Уряд, який приймає такі рішення заслуговує на повагу. Зауважимо ще одну особливість. Виявлення факту проблем навчання учнів у гімназіях, стресова ситуація для випускників початкової школи, спонукали до прийняття радикального рішення про ліквідацію гімназій. Дитиноцентризм, про який так багато говорять в нашій країні, реалізується на практиці, але, на жаль, не в нас.

Матеріальна підтримка родин має, окрім гуманітарної складової, державницьку позицію. Польща, яка у вісімдесятих роках минулого століття займала провідне місце щодо природного приросту на тисячу населення, поступово наблизилася до рівня, коли кількість народжених стала майже рівною кількості померлих. Тому управлінські рішення виявилися розумними і своєчасними. Це добрий приклад і для України, яка втрачає майже мільйон населення кожні три роки. Яскравий приклад демографічної катастрофи і бездіяльності.

Аналізуючи діяльність Міністерства народної освіти Польщі, виокремимо низку особливостей. Насамперед звернемо увагу на нормативні документи, які, власне кажучи, і визначають освітню політику. Варто назвати широке громадське обговорення змін. Наприклад, від 2016 р. залучено до обговорення модернізації системи освіти майже дві тисячі експертів, у міністерстві ініційовано 50 дебатів, масові дискусії проводилися в органах місцевого самоврядування. Організація восьмирічних початкових шкіл потребує подальшого вивчення у контексті потреб нашої країни, так само як і навчання у профільних ліцеях. Головним пріоритетом міністерство назвало **якість польської освіти**. Як своєрідний епіграф до основних матеріалів, використано два слова: “Добра школа”. Це своєрідна філософія сучасної польської освіти. Виокремлено важливість інформаційної освіти, упровадження інновацій. Спеціальний конкурс передбачав вивчення

учителями початкових шкіл основ програмування. Для підвищення рівня інформаційної культури з європейських фондів спрямовувалося понад 124 млн злотих, передбачалося також додаткове фінансування з місцевих бюджетів. Програма “Цифрова Польща” є своєрідним взірцем і для нашої країни.

Важливим є постійний моніторинг актуальних для суспільства проблем і ефективна реакція на виклики. Наприклад, соціологи (CBOS) встановили, що підготовка одного учня до школи для сім’ї в середньому вартує 684 злотих, якщо у родині двоє учнів – 1268, а якщо сім’я має трьох дітей – 1729 злотих. Оперативно була підготовлена програма “Добрий старт”, згідно з якою, окрім інших видів традиційної допомоги, кожна молода людина до 20 років отримала одноразову допомогу – триста злотих. Для осіб з особливими потребами термін збільшено до 24 років [3].

Цікавим є досвід створення при міністерстві Ради дітей і молоді, яка функціонує від 2016 р. (в 2020 р. проведений відбір для представників п’ятої каденції). До складу ради входять молоді люди від 13 до 21 року. Кандидати дорадчого органу при міністерстві мають запропонувати своє бачення діяльності ради, висвітлити участь у роботі волонтерських організацій, громадській діяльності, досягнення у науці.

Важливим є досвід дистанційного навчання. Були підготовлені рекомендації для директорів шкіл, учителів, учнів, батьків. Оперативно підготовлені електронні підручники (e-підручники), лекції для кожного класу. Особлива увага зверталася на патріотичне виховання, європейський вибір, іноземні мови, народні традиції, педагогічно доцільне використання можливостей телебачення, розвиток творчих здібностей.

У спеціальному poradniku для батьків акцентувалася увага на перевагах і загрозах Інтернету, пропонувалися цікаві програми “Малий програміст”, “Безпечний Інтернет±, різноманітні ігри [3].

У зв’язку з епідемією, тимчасовим закриттям дошкільних закладів і шкіл батькам була надана додаткова допомога, якщо в сім’ї є діти до восьми років. Для батьків дітей з особливими фізичними потребами до 16 років, а у випадку складніших проблем до 18 років, а також до 24 років при потребі спеціального навчання.

Розглянемо найважливіші завдання школи в нормативних документах. Для початкових шкіл пріоритетом названо ознайомлення учнів із світом знань, підготовка до саморозвитку, створення

“приятної атмосфери до науки”, врахування індивідуальних можливостей учнів, інтегральний біологічний, пізнавальний, емоційний, суспільний, моральний розвиток учня. Міністерством народної освіти виокремлено 13 найважливіших завдань початкової школи: введення учня у світ цінностей, готовність до співпраці, солідарності, альтруїзму, патріотизму, поваги до традицій, вибір прикладів для наслідування, безпечний розвиток; зміцнення почуття індивідуальної, культурної, народної, регіональної, етнічної ідентичності; формування почуття гідності своєї особистості і пошана до гідності інших осіб; розвиток компетентності: творчості, інноваційності, підприємливості; розвиток критичного і логічного мислення, роздумів, аргументації, висновків; вартість знань як основи для розвитку умінь; розвиток пізнавальної активності і мотивації до навчання; розуміння світу; пізнання власних здібностей і вибір подальшої освіти; всебічний розвиток учня; відкритість до світу та інших людей, громадська активність і відповідальність; заохочення до свідомої самоосвіти; спрямованість до цінностей. Зауважимо, що цінності є своєрідним початком і завершенням вимог, що не є випадковістю, а має глибинний зміст [3].

В українських фахівців викличе зацікавленість перелік семи найважливіших вмінь для учнів восьмирічної початкової польської школи: комунікація польською та іноземними мовами; розвиток математичного мислення і використання математики в щоденному житті; пошук, впорядкування, критичний аналіз і використання інформації з різних джерел; креативне розв’язання проблем з усвідомленим використанням методів і засобів інформатики і програмування; розв’язання проблем з використанням спеціальних технік; праця у колективі і громадська активність; активна участь у культурному житті школи, регіону, країни.

Серед методів навчання провідне місце займає метод проєктів. На основі практичного досвіду викладання у вищих навчальних закладах Польщі зауважимо, що це не просто вимоги і побажання. Створена цілісна система, яка передбачає відеоматеріали, науково-методичне забезпечення навчально-виховного процесу, підручники нового покоління, підготовку і підвищення кваліфікації вчителів, фінансове забезпечення реформ та ін.

Виокремлено питання врахування індивідуальних можливостей учнів з особливими потребами, їхніх психофізичних можливостей, темпу навчання. Вибір індивідуалізованих форм навчання обумовлювався потенціалом кожного учня, досягненням успіху відповідно до можливостей,

розвиток мотивації, умов для розвитку. Особливої значимості набуває державна підтримка дітей з особливими потребами. У Польщі ця проблема має низку повчальних рішень. Розглянемо окремі з них. Насамперед чітко виокремлено медичні, суспільні, функціональні аспекти проблеми. Акцентується увага на довготривалих проблемах зі здоров'ям, що знижує фізичні, психічні, розумові можливості людини. У чіткому переліку таких проблем названі основні групи: від неврології до онкологічних захворювань, надмірної ваги і аутизму [3].

Виокремимо декілька аспектів проблеми, яка потребує багатьох монографічних досліджень. Звертає на себе увагу всебічна оцінка роботи з батьками дитини з особливими потребами. На основі вітчизняного і зарубіжного досвіду виокремлено засади і характерні помилки розмови з батьками. Серед рекомендацій фахівців використання простої, зрозумілої мови, повна, вичерпна інформація щодо суті проблеми, позитивна характеристика дитини, коректний опис перспектив розвитку дитини, повна інформація про спеціалізовану допомогу дитині та батькам, база даних про спеціалізовані заклади. Виокремлено також помилкові дії: незрозуміла, фахова мова, недостатність інформації, акцентування уваги на негативних оцінках дитини, втішання. Дискусійним є перелік адаптації батьків до означеної ситуації: оплакування і протест, заперечення, страх, почуття вини і сорому, адаптація, хронічний смуток. Зауважимо, що за основу цієї класифікації взято відомі етапи вмирання людини [2, 443].

Серед батьків і дослідників особливу зацікавленість викликає характеристика вигорання батьків дітей з особливими потребами. Вивчення думки батьків дітей з аутизмом і синдромом Дауна дало підставу виокремити такі аспекти: втома, викликана неперервною опікою, почуття самотності і допомоги, відчуття неможливості значимих змін у житті, безнадійність, відсутність умінь і знань на тему виховання хворої дитини, відповідальність за долю дитини, незрозуміння з боку відповідних інституцій, неясність щодо можливостей дитини, негативна атмосфера в домі, небажання віддати дитину у відповідні заклади і докори сумління за такі думки, резигнація, фізична втома, фрустрація. Підкреслимо одну важливу особливість. Кількість проблем значно перевищує кількість порад щодо полегшення (навіть не подолання) проблеми. Серед них групи самопомоги, індивідуальна терапія, інформування батьків [2, 452].

Висновки з даного дослідження. Аналізуючи досвід зарубіжних країн важливо уникнути описовості, сконцентрувати увагу на

пошуку закономірностей процесу, який досліджується. У нашій науковій школі традиційно використовуються переваги структурного, функціонального, теоретичного моделювання, що є своєрідною системою координат. У поєднанні з контент-аналізом отримуємо важливі інструментарій для наближення до розуміння суті проблеми. Не менш важливим є вміння "побачити" перспективні для вітчизняної педагогіки явища, що дасть змогу ставити питання про повноцінну імплементацію зарубіжного досвіду. Щодо досвіду Польщі назвемо головні особливості. По-перше, це об'єктивна оцінка ситуації в порівнянні з європейськими досягненнями. Згадувані в статті документи часто нагадують математичні таблиці, починаючи від фінансування з розрахунку на одного учня, відсотка дітей в дошкільних закладах, завершуючи результативністю в процесі виконання завдань програми PISA. По-друге, усі рішення відзначаються системністю, послідовністю, неперервністю. По-третє, ідея дитиноцентризму є не декларативною, а своєрідним центром, навколо якого вибудовується освітня політика. По-четверте, не залишаються поза увагою діти з особливими потребами та їхні батьки. Важливо, що ця проблема розглядається як з позицій дітей, які відрізняються від ровесників, так і в контексті системи цінностей суспільства, яке на конкретних прикладах вчиться толерантності, доброти, допомоги, людяності.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Доцільно продовжити пошук закономірностей розвитку освітніх систем і дітей, у тому числі дітей з особливими потребами. Структурне, функціональне, теоретичне моделювання уможливить виокремлення перспективних напрямків, які доцільно запровадити в нашій країні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Blumsztajn A, Dąbrowska M., Figiel Sz. Raport o kapitale intelektualnym Polski. Warszawa, 2008. 154 s.
2. Marat E. Rodzina z dzieckiem niepełnosprawnym. W ks. Janicka I, Liberska H. Psychologia rodziny. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN SA, 2014. 682 s.
3. Ministerstwo Edukacji Narodowej: www.gov.pl/web/edukacja.
4. Szempruch J. Pedagogiczne kształcenie nauczycieli wobec reformy edukacji w Polsce. Rzeszów: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 2000. 378 s.
5. Szmids K.J. Dydaktyka twórczości. Kraków: Impuls, 2003. 378 s.
6. Szmids K.J. Pedagogika twórczości. Sopot: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2013. 737 s.

REFERENCES

1. Blumsztajn, A., Dąbrowska, M. & Figiel, Sz. (2008). *Raport o kapitale intelektualnym Polski* [Report on the

ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ

intellectual capital of Poland]. Warsaw, 154 p. [in Polish].

2. Marat, E. (2014). *Rodzina z dzieckiem niepełnosprawnym*. W ks. Janicka I, Liberska H. Psychologia rodziny [Family with a disabled child. At father Janichka I, Liberska H. Family psychology]. Warsaw, 682 p. [in Polish].

3. Ministerstwo Edukacji Narodowej: www.gov.pl/web/edukacja [Ministry of Education]. Available at: www.gov.pl/web/edukacja [in Polish].

4. Szempruch, J. (2000). *Pedagogiczne kształcenie nauczycieli wobec reformy edukacji w Polsce* [Pedagogical education of teachers in the context of reform of education in Poland]. Rzeszów: Publishing House of the University of Pedagogy, 378 p. [in Polish].

5. Szmidt, K. J. (2003). *Dydaktyka twórczości* [Didactics of creativity]. Krakow: Impuls, 378 p. [in Polish].

6. Szmidt, K. J. (2013). *Pedagogika twórczości* [Pedagogy of creativity]. Sopot: Gdańsk Psychological Publishing House, 737 p. [in Polish].

Стаття надійшла до редакції 03.06.2020

УДК 373.01:37:004(082)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2020.211796>

Галина Білавич, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки початкової освіти, ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

Мар’яна Шетеля, студентка другого (магістерського) рівня освіти кафедри педагогіки початкової освіти, ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ

Стаття присвячена актуальній педагогічній проблемі сьогодення – формуванню інтересу до читання зростаючої особистості. Розглянуто стан читацької культури молодших школярів, з’ясовано, що художня література з різних причин втрачає свою роль серед учнівства. Проаналізовано показники, які змушують задуматися над проблемами формування культури читання молодших школярів, та означено способами їх розв’язання.

Ключові слова: читацька культура; молодші школярі; художня література; читання; інтерес до читання.

Лит. 5.

Halyna Bilavych, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor of the Pedagogy of Primary Education Department, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

Maryana Shetelya, Student of the Second (Master’s) Level of Education of the Pedagogy of Primary Education Department, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

FORMATION OF READING CULTURE AMONG JUNIOR SCHOOLCHILDREN AS A CURRENT PROBLEM OF TODAY

The article is devoted to the formation of reading culture among junior schoolchildren as a current problem of today. Reading is one of the most popular activities. In the modern society reading skills are an integral part of the formation and development of a person, his or her learning and professional career. Reading is a complex phenomenon. It is a principle factor that ensures obtaining of general education, the main means of acquiring knowledge in higher education institutions. Reading plays an extremely important role for a competent personality development. It is not only a social phenomenon (helping to develop an individual as a personality, contributing to the formation of emotional culture, intelligence, logical and creative thinking), but also a pedagogical phenomenon, which is an important factor in the education of spirituality, aesthetic feelings, creators, rhetorical skills, and other personal qualities. It is known that the more a person reads, the greater general cultural experience and the higher level of intellectual development they have, the more expressive their speech becomes.

The degree of involvement of boys and girls into reading shows the level of humanization of the entire society, that is why our research is focused on junior schoolchildren, as these people will soon be teaching and educating younger students as active readers. It is they who can lead early and sustained interest in reading to students, a kind of navigator in the overall flow of reading products for both children and their parents.

In the primary school, the range of reading interests of the youth narrows; great spiritual potential of fiction remains out of the sight for most children. Such indicators make one think about the problems of forming the reading culture of juniors and the means of solving them. Therefore, it is necessary to raise the level of education, in particular literary, since it is the young educated people with critical thinking, forming the demand for a book, can